

Economie dient de mens en niet omgekeerd

Wat te wensen voor 2015? Econoom Eric van Damme ziet graag dat we ons niet laten misleiden door de gedachte dat geld gelukkig maakt. Bezinning tijdens de kerstperiode leidt voor de meesten van ons gelukkig tot de constatering dat we erg gefortuneerd zijn. We hebben het geluk hier en nu geboren te zijn, en niet in Noord-Korea of Zimbabwe, en niet 150 jaar geleden. Maar ook hier wordt het leven pas echt een feest als je zelf de slingers ophangt. Kerst herinnert ons eraan dat zaken als gezondheid en gezelschap oneindig belangrijker zijn dan geld. Een les voor geheel 2015: de economie dient de mens, niet omgekeerd.

De in 1843 verschenen 'A Christmas Carol' van Charles Dickens kan ons helpen zien wat echt telt. Maar de verfilmingen zijn geromantiseerd en tonen niet echt het vuile Londen van toen, met hoge kindersterfte, een werkweek van 60 uur en een levensverwachting van 43 jaar. Sindsdien groeide de economie jaarlijks met zo'n twee procent, zodat onze materiële welvaart nu dertig keer zo groot is als toen. We moeten die met meer mensen delen, maar per persoon zijn we nog steeds tien keer zo rijk, terwijl we van die welvaart twee keer zo lang kunnen genieten.

Burn-out

Logisch dat snelle groei soms met een kleine terugval gepaard gaat. We zitten nu in zo'n dip, de vorige was rond 1930. Keynes wees er toen op dat de crisis veroorzaakt werd doordat de techniek sneller is dan de mens: nieuwe banen ontstonden langzamer dan de mechanisering de oude vernietigde. Dat speelt ook nu. Robotisering is echter geen doemscenario: alles wat ons werk uit handen neemt is een zegen. Om echt gelukkig te kunnen zijn, hebben we werk en geld nodig, maar dat wil niet zeggen dat we alleen maar moeten werken. Keynes voorspelde dat we tegen 2030 ongeveer drie uur per dag zouden werken om zo aan onze wens tot presteren en aan al onze consumptiebehoeften te voldoen.

Logisch dat snelle groei soms met een kleine terugval gepaard gaat. We zitten nu in zo'n dip, de vorige was rond 1930.

Keynes' voorspelling zal niet uitkomen. Zag hij het verkeerd, of hebben wij zelf ergens een verkeerde afslag genomen? In plaats van minder te gaan werken, hebben we onze behoeften opgeschroefd. We kopen steeds meer, waarvoor we meer geld nodig hebben, en waardoor we meer moeten werken. Het aantal burn-outs was nog nooit zo hoog als nu. Dat geldt vooral in de VS. Het consumentisme viert daar hoogtij en de economie doet het goed. Het BBP is hoger dan vóór de crisis en de Dow Jones staat bijna 30 procent hoger dan toen, terwijl bij ons de economie kwakkelde en de AEX nog altijd 25 procent lager staat. Maar de economische wetenschap leert ons dat alles zijn prijs heeft. In de VS wordt die betaald door vrouwen. Terwijl historisch gezien vrouwen gelukkiger zijn dan mannen, is in de VS het omgekeerde nu het geval. Werk geeft plezier, maar te veel werk geeft stress, zeker als daardoor andere, belangrijker, dingen in het gedrang komen.

Gelukkig leven

Bij ons hebben vrouwen het beter bekeken. Ze zijn goed in multitasken en combineren een deeltijdbaan met zorg voor het gezin of huishouden. Dat is afwisselend en laat ruimte voor vakantie en sociale contacten. Dat combineert productie en consumptie en is meestal ook nog goedkoop. Het standpunt dat vrouwen minder moeten doen wat hun hart ingeeft en zich meer in dienst van de economie moeten stellen, is paternalistisch en niet te handhaven. Financiële cijfers zeggen weinig. Die gaan over geld, bedrijven en productie, maar dat zijn middelen. Economie gaat over mensen en hun doelen.

Voor de meesten van ons is het doel een gelukkig en zinvol leven te leiden. In tegenstelling tot de meeste Amerikanen weten wij hoe van het leven te genieten. Wij geven ons leven gemiddeld een 7,8. Zolang we ons niet laten misleiden door de gedachte dat geld gelukkig maakt, zal dat cijfer vast nog stijgen.

Eric van Damme is hoogleraar economie aan de Tilburg University

Economie dient de mens en niet omgekeerd.txt

John Maynard Keynes, een van de invloedrijkste economen van de twintigste eeuw, was van Britse origine. Hij was de grondlegger van de zogeheten 'anticyclische begrotingspolitiek' in de jaren dertig, en zijn denkbeelden vormden tientallen jaren de basis voor de macro-economie. Later werd zijn werk minder populair, maar sinds de financiële crisis vanaf 2007 neemt de belangstelling voor het Keynesianisme weer toe. © TR beeld.

<http://m.trouw.nl/tr/m/nl/4504/Economie/article/detail/3820843/2015/01/01/Economie-dient-de-mens-en-niet-omgekeerd.dhtml?originatingNavigationItemId=15>